

Aan Provincie Groningen

Tav. [REDACTED]

Datum: 6 januari 2022

Betreft: reactie naar aanleiding van de informatiebijeenkomst gehouden op 8 december j.l. en reacties op het conceptrapport Analyse grondwater- en geleidbaarheidsmetingen Lauwersmeergebied 2021 van Sweco en het rapport Evaluatie Oevervegetatie Lauwersmeer van Altenburg en Wymenga.

Geachte heren [REDACTED]

Hierbij wil ik graag namens de achterban van de klankbord Rietproef Lauwersmeer reageren op het conceptrapport "Analyse grondwater- en geleidbaarheidsmetingen Lauwersmeergebied 2021". En ook nog een paar opmerkingen plaatsen naar aanleiding van de informatiebijeenkomst.

Allereerst zijn we enorm verheugd dat de Rietproef in 2022 niet wordt voortgezet. Terugkijkend op alle jaren waar we met de Rietproef bezig waren is het nogmaals voor ons een bevestiging dat het Lauwersmeergebied een gebied is waarbij je altijd te maken blijft houden met fluctuerend peil en dat je te veel afhankelijk bent van de weersinvloeden, doortij en eb en vloed van de Waddenzee. Ook zijn we verheugd en erkentelijk dat de mogelijkheid wordt geboden deel te nemen aan de evaluatie van het Natura 2000 beheerplan. Uiteraard moeten de gegadigden zich daarvoor opgeven. Hierbij alvast ons verzoek om alle betrokkenen die bij de informatiebijeenkomsten waren ook opnieuw hiervoor te benaderen.

Ook kunnen we concluderen dat onze zorgen, vragen, kennis en kritiek enorm positief hebben bijgedragen aan het laatste proces van een Rietproef tbv de rietgroei en om de proef uit te kunnen voeren. Vooraf was er erg weinig kennis van de grondwaterstanden en het voorkomen van zout in de ondergrond, zowel diep als ondiep én de zoetwaterlenzen in de bodem. Ook de zorgen die wij hebben gedeeld over het waterniveau en een vast peil heeft er toegeleid dat er een beheerprotocol is gekomen waarbij het Waterschap in het afgelopen jaar heel duidelijk heeft laten zien dat de proef door doortij, of veel neerslag gestopt moest worden. Wanneer we geen bezwaar hadden gemaakt dan was deze handelwijze niet zo goed en duidelijk geformuleerd. Ook met de inzet van de omgeving zowel vanuit de landbouw als recreatiebedrijven om peilbuizen te plaatsen heeft er toegeleid dat er een Lauwersmeer meetnet is ontstaan. Er blijft vanuit de ondernemers nog wel een kanttekening over de locatie van de peilbuizen en het aantal peilbuizen. Wanneer wij de achterban raadplegen dan krijgen we nu nog te horen dat hun verzoek om een peilbuis te plaatsen niet is gehoord. Met de huidige kennis kunnen we nu ook stellen dat de peilbuizen op andere locaties hadden moeten staan. Dit had de Provincie en/of Sweco voor het aangaan van de Rietproef beter moeten voorbereiden. Wanneer ik het evaluatierapport teruglees dan komen deze bevindingen niet zo duidelijk terug in het rapport. En wanneer de peilbuizen op de juiste plek hadden gestaan dan zou je ook kunnen verwachten dat de uitkomsten van het meetnet anders waren. Ik vraag u dan ook om bovenstaande tekst in het rapport op te nemen. Wanneer de Provincie Groningen verder wil met het meetnet dan zullen ze moeten zorgdragen voor een beter en intensiever meetnetwerk. Er zijn enkele ondernemers die nu al duidelijk hebben aangegeven om de peilbuizen te verwijderen. De peilbuizen staan nu niet juist en of hebben niet het gewenste resultaat gegeven.

Het meetnet met waarden per peilbuis. Wanneer wij niet onze zorgen hadden geuit tijdens de rechtszitting over de EC waarden dan had Provincie Groningen nu een meetnet gehad waarbij ze appels met peren had vergeleken. Door ons verzoek is de EC waarde en de normering aangepast aan de landbouwpraktijk. Ook de waarden die op het meetnet terug te vinden zijn geven geen waterdicht geheel. Er zijn waarden die veranderen door de jaren heen en ook de grenswaarden met daarbij de

kleuren waren tijdens de rietproef en de jaren daarvoor niet altijd correct. Soms was het nog groen terwijl de waarde al was overschreden. Hierover lezen we niets terug in het rapport.

Met betrekking tot de gehele Rietproef missen wij de verbinding met het Reitdiep en het effect op het Reitdiep en de omgeving van het Reitdiep. Dit is in het hele proces niet voldoende voorbereid, onderzocht en erkend dat het in open verbinding staat met het Lauwersmeer. We kunnen het ook wel aanmerken als het “vergeten” Reitdiep. Graag ook in het rapport het Reitdiep beter in het geheel meenemen. Geef eerlijk aan dat dit in het begin niet goed is meegenomen en dat het is onderschat wat het effect van het Lauwersmeer op het Reitdiep is.

Vanaf het begin van de Rietproef tot aan de laatste evaluatiebijeenkomst kunnen we ook concluderen dat alleen het jaar 2021 het jaar is dat wij als omwonenden, landbouwers en recreatieondernemers betrokken zijn bij de uitvoering van de Rietproef. We zijn middels wekelijkse onlinebijeenkomsten op de hoogte gehouden en ook was er ruimte voor onze vragen. Het was een hele fijne werkwijze die eigenlijk vanaf het begin van de plannen om een Rietproef aan te leggen ingezet hadden moeten worden. Alleen via rechtspraak hadden wij de mogelijkheid om onze vragen en zorgen bij de Provincie Groningen en Waterschap neer te leggen. Dit blijven we betreuren en missen dit ook in het evaluatierapport. In het voorwoord/samenvatting en ook verder in het rapport staat dat het proces/communicatie goed is verlopen. Graag willen we bovenstaande tekst ook graag in het verslag geplaatst hebben.

Alle weken gaf het waterschap NZV uitleg over het weer van de afgelopen week, de effecten op de proef en de verwachtingen voor de komende week. Het waterschap heeft de stappen uit het beheerprotocol keurig uitgevoerd en zodoende ook moeten besluiten om de proef stop te zetten. Hiermee zijn er geen onveilige situaties geweest. Het peilbeheer is door Waterschap Noorderzijlvest volgens het hiervoor geldende protocol uitgevoerd. Waar gevreesd werd dat de veiligheid in geding zou komen door de Rietproef is dit niet gebeurd. Noorderzijlvest heeft de veiligheid boven het experiment gesteld. Daar zijn wij Noorderzijlvest erkentelijk voor. In de evaluatie staat op pagina 11, dat met de weinige neerslag en vier gestremde spui-mogelijkheden achteraf meer mogelijk was geweest. We zijn echter blij dat er niet is afgeweken van het beheerprotocol, want neerslag kan heel anders uitpakken dan voorspeld wordt. Dat kunnen we terugzien in het jaar 2020 waarbij wind vanuit het westen in combinatie met veel neerslag er voor heeft gezorgd dat de kade bij Houwerzijl onder druk kwam te staan.

Tijdens de proef zijn de peilbuizen uitgelezen en zaken gesignaleerd. Sweco had een model gemaakt, dat deels overeen kwam met gemeten waarden maar toch waren er ook afwijkingen. Effect van stijging van het peil in het Lauwersmeer laat zien dat er op korte afstanden directe effecten zijn qua stijghoogte en ook qua effect op zoetwaterlenzen. We zijn blij met de verkregen kennis én de conclusie dat er meer moet worden gemeten en nog nader geanalyseerd. (oa. alinea 2.3 het onderzoek mbt. de dikte van de zoetwaterlenzen).

Tijdens de informatiebijeenkomst is duidelijk aangegeven dat peilopzet van het Lauwersmeer zeker over langere tijd effect heeft op de zoetwaterlenzen in de omgeving. Deze uitspraak komt niet duidelijk in het rapport naar voren. Sweco schrijft in het rapport “dat met enkele cm een beperkte stijging van het grensvlak zoet-zout is gemeten”. Voor de lange termijn effect schrijven ze eigenlijk niets. Graag ook dit duidelijker in het rapport vermelden. Er staat wel iets over in het verslag. Met de kennis vanuit de Landbouw in combinatie met de samenwerking van Acacia Water hebben wij zelf aangegeven hoe de drainages van invloed kunnen zijn op de zoetwaterlenzen. Dit gebruikt Sweco nu in het rapport om aan te geven dat de ligging van de drainages van grotere invloed is dan peilopzet. Dit is niet terecht omdat de afstand tussen eenmaal aangelegde drainages niet een knop is waar je even aan kan draaien om daarmee de zoetwaterlens te vergroten. Dit is een aanvulling op het rapport.

In het algemeen kunnen we ook stellen op basis van het rapport hydrologen dat hoe het allemaal verlopen is en wat er beter en/of anders had gekund, dat veel zaken blijkbaar nog nader moeten worden onderzocht. Ons idee is dat de Rietproef niet de oplossing heeft geboden voor de gewenste rietgroei en dat extra onderzoek hiervoor dan ook niet nodig is.

Ook hebben we paar aanvullingen op het Rapport Altenburg en Wymenga. Op pagina 3: in 2021 Rietproef met veel hoogtewisselingen. Dit klopt ons inziens niet omdat ze nu suggereren alsof de Rietproef voor de schommelingen gezorgd heeft. En dat is natuurlijk niet zo. Op pagina 59: het Lauwersmeer heeft een onnatuurlijk, min of meer vast waterpeil. Dit is niet juist. Het Lauwersmeer heeft 6 maanden lang een sterk fluctuerend peil (pagina 24). Op pagina 60-62: vee, watervogels bedreigen riet door vraat. Dat is dus een groter probleem dan het waterpeil. Pagina 63: veel riet is van het soort landriet en is minder geschikt een ondiepe oeverzone te koloniseren. Pagina 64: overstroming in het winterhalfjaar bevordert het uitspoelen van strooisel uit de helofyten zone vooral als er sprake is van veel waterbeweging, zoals golven of stroming. Dit is toch de natuurlijke gang van zaken in het Lauwersmeer! Deze laatste 3 zaken laten vooral zien dat vooraf bekend kon zijn dat de Rietproef niets zou toevoegen aan de rietgroei.

Pagina 5: Kaderrichtlijn water 2016 leidde tot de formulering (door Noorderzijvest) van een serie potentiële maatregelen. Peilopzet en dynamisch peilbeheer, gericht op de oeverzone zijn toen als onderzoeksmaatregelen bestempeld. Een beslissing met verstrekkende gevolgen!

Pagina 63: De onderzoekers plaatsen ook een opmerking over een aangepast sluisbeheer. Is dit alvast een hint voor een nieuw onderzoek?

Uit de ecologische analyse komt naar voren, dat waar het riet ongemoeid wordt gelaten door uitrastering, redelijk tot goed herstel optreedt. We willen hierbij aantekenen dat in de seizoenen 2020 en 2021 waarin de Rietproef werd gehouden, het peil van het Lauwersmeer zijn natuurlijke dynamiek heeft gevolgd. In beide perioden is, op 14 dagen na, het opzetten van het peil van het Lauwersmeer niet nodig/mogelijk geweest om dat het beheer dat niet toeliet.

Voor het onderhoud van het riet is maaien eens in de 4 á 6 jaar een goede gelegenheid om de strooisel laag na het maaien door de sterke peilfluctuatie van het meer, door het water af te laten voeren. Rietlandschappen zijn vrijwel altijd cultuurlandschappen met een zeer licht beheer.

Wanneer we terugkijken naar alle betrokken onderzoeksbedrijven, ambtenaren, medewerkers, ingehuurd bedrijven, duikers, etc. en de kosten die voor de uitvoering zijn gemaakt vragen we ons af of er nog een kosten baten analyse wordt gemaakt van de Rietproef. Dit zou een essentieel onderdeel moeten zijn in een rapport over de gehele Rietproef. Het is uiteindelijk met gemeenschapsgeld betaald en dat zal toch op een of andere manier verantwoord moeten worden.

Tot slot, laten we het boek aangaande de Rietproef gauw sluiten met een hele belangrijke conclusie. Ga geen schoenen aantrekken als je nog niet kunt lopen. De Rietproef was een te groot iets voor een gebied dat er zich niet voor leent en Provincie Groningen en het Waterschap Noorderzijvest hebben nog steeds te weinig kennis in huis over zoetwaterlenzen en effecten van peilopzet. Ga bij nieuwe plannen eerst in gesprek met het gebied zelf, daar is veel kennis en ervaring. Zowel in de landbouw als bij de recreatiebedrijven.

We zien de aanpassingen graag tegemoet.

In afwachting op uw reactie,

[Redacted signature block]